[2024] 10 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 673 : 2024 ਆਈ.ਐਨ.ਐਸ.ਸੀ. 775

ਓਮਕਾਰ ਰਾਮਚੰਦਰ ਗੋਂਡ

ਬਨਾਮ

ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ

(ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 10611 ਆਫ 2024)

15 ਅਕਤੂਬਰ 2024

[ਬੀ.ਆਰ. ਗਵਈ, ਅਰਵਿੰਦ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਕੇ.ਵੀ. ਵਿਸ਼ਵਨਾਥਨ,* ਜੇ.ਜੇ.]

ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਮੁੱਦਾ

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਐਮ.ਬੀ.ਬੀ.ਐਸ. ਕੋਰਸ ਲਈ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.ਡੀ. ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਅਧੀਨ ਦਾਖਲਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਯੋਗ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਦੀ ਅਪੰਗਤਾ 44%/45% 'ਤੇ ਮਿਣੀ ਗਈ ਹੈ।

ਮੁੱਖ ਨੋਟ

ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ, 2016 ਐਮਬੀਬੀਐਸ ਕੋਰਸ ਅਕਾਦਮਿਕ ਸਾਲ 2024-25 ਪੀਡਬਲਯੂਡੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਲਈ ਦਾਖਲਾ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਬੋਲਣ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਅਪੰਗਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਹਾਈਪਰਨੇਸੈਲਿਟੀ ਵਿਦ ਮਿਸਾਰਟੀਕੁਲੇਸ਼ਨ IN K/C/O ਰਿਪੇਅਰਡ ਬਾਈਲੇਟਰਲ ਕਲੈਫਟ ਆਫ਼ ਪੈਲੇਟ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ NEET (UG) 2024 ਲਈ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰੀ ਅਤੇ ਉਹੀ ਯੋਗਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਡਾਕਟਰੀ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਈ - ਮਨੋਨੀਤ ਅਪੰਗਤਾ ਪ੍ਰਮਾਣੀਕਰਣ ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਬੋਲਣ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਸਰੀਰਕ ਅਪੰਗਤਾ 44% ਹੈ (ਕੁਝ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਸਨੂੰ 45% ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ) ਅਤੇ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਪੰਗਤਾ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਐਨਐਮਸੀ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮੈਡੀਕਲ ਕੋਰਸ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ - ਉਚਿਤਤਾ:

ਸਥਿਤ: ਮੈਡੀਕਲ ਕੌਂਸਲ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ 13.05.2019 ਦੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਅੰਤਿਕਾ H-I ਇੱਕ ਅਜੀਬ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ - ਜਦੋਂ ਕਿ 40% ਤੋਂ ਘੱਟ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਪੀਡਬਲਯੂਡੀ ਕੋਟੇ ਲਈ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ ਮੈਡੀਕਲ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕੋਰਸ, 40% ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਮੈਡੀਕਲ ਕੋਰਸ ਲਈ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਨ - ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, RPWD ਐਕਟ ਦੀ ਇੱਕ ਉਦੇਸ਼ਪੂਰਨ ਵਿਆਖਿਆ ਅਪਣਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ 40% ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ 'ਤੇ ਬੋਲਣ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਲਈ ਅਪੰਗਤਾ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਇੱਕ ਉਮੀਦਵਾਰ ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਦੇ ਕੋਰਸ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਲਈ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਗੁਆ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਅੰਤਿਕਾ H-1 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸੀਮਾਵਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਪੰਗਤਾ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਮੈਡੀਕਲ ਕੋਰਸ ਲਈ ਅਯੋਗ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

---

* ਲੇਖਕ

ਵਾਜਬ ਅਨੁਕੂਲਤਾ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ 13.05.2019 ਦੇ NMC ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਉਦੇਸ਼ਪੂਰਨ ਅਤੇ ਅਰਥਪੂਰਨ ਉਸਾਰੀ ਦੀ ਤੈਨਾਤੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰੇਗੀ, ਜੋ ਅੰਤਿਕਾ H-1 ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ RPwD ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ - ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ 13.05.2019 ਦੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਅੰਤਿਕਾ H-1 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਅਕਾਦਮਿਕ ਸਾਲ 2024-25 ਲਈ ਖੜ੍ਹੇ ਸਨ, ਦੇ ਸਲਾਮਤੀ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ। RPwD ਐਕਟ ਅਤੇ ਰਾਜ ਨੀਤੀ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 41 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ 40% ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪੰਗਤਾ (ਜਾਂ ਅਪੰਗਤਾ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ) ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕੋਰਸ ਲਈ ਯੋਗ ਹੋਣ ਤੋਂ ਅਯੋਗ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਏਗੀ - ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਪੰਗਤਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਬੋਰਡਾਂ ਨੂੰ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਅਪੰਗਤਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਅਧੀਨ ਕੋਰਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਆਵੇਗੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ - ਬੰਬਾਨੀਆ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੁਆਰਾ 25.01.2024 ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮੈਡੀਕਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੰਚਾਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ - ਅਪੰਗਤਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਬੋਰਡ, ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੁਆਰਾ 25.01.2024 ਦੇ ਸੰਚਾਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, NMC ਦੁਆਰਾ ਢੁਕਵੇਂ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਤੱਕ, ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਬਣਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਉਕਤ ਸੰਚਾਰ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਲਾਭਦਾਇਕ ਨੁਕਤਿਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਗੇ - ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਮਿਤੀ 13.09.2024 ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮੈਡੀਕਲ ਬੋਰਡ ਨੇ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਬੋਲਣ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਅਸਮਰਥਤਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਐਮਬੀਬੀਐਸ ਕੋਰਸ ਕਰਨ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗੀ - ਇਸ ਲਈ, ਅਨੁਕੂਲ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦਾਖਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਦਾਖਲੇ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਦਾਖਲੇ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵੈਧ ਦਾਖਲਾ ਮੰਨਣ। [ਪੈਰਾ 12, 20, 21, 23, 48, 53(v)]

ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ, 2016-(ਐਮ.ਬੀ.ਬੀ.ਐਸ.) ਕੋਰਸ ਅਕਾਦਮਿਕ ਸਾਲ 2024-25 ਪੀਡਬਲਯੂਡੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਲਈ ਦਾਖਲਾ ਕੀ ਖੁਦ ਮਾਤਰਾਬੱਧ ਅਪੰਗਤਾ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਲਈ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕਰੇਗੀ:

ਸਥਿਤ: ਖੁਦ ਮਾਤਰਾਬੱਧ ਅਪੰਗਤਾ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਲਈ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ, ਜੇਕਰ ਅਪਾਹਜਤਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਬੋਰਡ ਇਹ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਤਰਾਬੱਧ ਅਪੰਗਤਾ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਕੋਰਸ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 53(i)]

ਓਮਕਾਰ ਰਾਮਚੰਦਰ ਗੋਂਡ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ

ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ, 2016-(ਐਮ.ਬੀ.ਬੀ.ਐਸ.) ਕੋਰਸ-ਅਕਾਦਮਿਕ ਸਾਲ 2024-25 ਲਈ ਦਾਖਲਾ-ਪੀਡਬਲਯੂਡੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਅਪੰਗਤਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਬੋਰਡ:

ਆਯੋਜਿਤ: ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਪੰਗਤਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਬੋਰਡਾਂ ਨੂੰ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਅਪੰਗਤਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਅਧੀਨ ਕੋਰਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਆਵੇਗੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ - ਅਪੰਗਤਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਬੋਰਡਾਂ ਨੂੰ ਕਾਰਨ ਦੱਸਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਜੇਕਰ ਅਪੰਗਤਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਬੋਰਡ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਮੀਦਵਾਰ ਕੋਰਸ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਪੰਗਤਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਬੋਰਡ, ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੁਆਰਾ 25.01.2024 ਦੇ ਸੰਚਾਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, NMC ਦੁਆਰਾ ਢੁਕਵੇਂ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਤੱਕ, ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਬਣਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਉਕਤ ਸੰਚਾਰ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਸ਼ੁਭਕਾਮਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਗੇ। [ਪੈਰਾ 53(ii), 53(iii)]

ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ, 2016-(ਐਮ.ਬੀ.ਬੀ.ਐਸ.) ਕੋਰਸ ਅਕਾਦਮਿਕ ਸਾਲ 2024-25 ਲਈ ਦਾਖਲਾ-ਪੀਡਬਲਯੂਡੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਅਪਾਹਜਤਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਬੋਰਡ ਉਮੀਦਵਾਰ ਲਈ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਰਾਏ - ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ:

ਸਥਿਤ: ਅਪੀਲੀ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਅਧੀਨ, ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪਾਹਜਤਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਬੋਰਡਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਜੋ ਉਮੀਦਵਾਰ ਲਈ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਰਾਏ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਨੂੰ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ - ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲੀ ਗਈ ਅਦਾਲਤ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਮੈਡੀਕਲ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਭੇਜੇਗੀ ਜਿਸ ਕੋਲ ਸਹੂਲਤ ਹੈ, ਇੱਕ ਸੁਤੰਤਰ ਰਾਏ ਅਤੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਲਈ ਉਕਤ ਮੈਡੀਕਲ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਰਾਏ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮਾਮਲਾ ਭੇਜਿਆ ਸੀ। [ਪੈਰਾ 53(iv)]

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

ਖਾਂਡੀਗੇ ਸ਼ਾਮ ਭੱਟ ਅਤੇ ਅਨੁ. ਬਨਾਮ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਆਮਦਨ-ਕਰ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਕਾਸਰਗੋਡ, ਅਤੇ ਅਨੁ. [1963] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 809: AIR 1963 SC 591; ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਕਰਨਲ ਨਿਤੀਸ਼ਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ [2021] 4 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 633: (2021) 15 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 125; ਰਵਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਧਾਰੀਵਾਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ [2021] 13 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 823: (2023) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 209; ਬੰਬਨੀਆ ਸਾਗਰ ਵਸ਼ਰਭਾਈ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ 2023 ਦੀ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (C) ਨੰਬਰ 856; ਵਿਕਾਸ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ UPSC ਅਤੇ ਹੋਰ [2021] 12 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 311: (2021) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 370; ਜੀਜਾ ਘੋਸ਼ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ। [2016] 4 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 638: (2016) 7

ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 761; ਯੂ.ਪੀ. ਭੂਦਨ ਯੱਗ ਸਮਿਤੀ, ਯੂ.ਪੀ. ਬਨਾਮ ਬ੍ਰਜ ਕਿਸ਼ੋਰ ਅਤੇ ਹੋਰ [1988] ਸਹਾਇਕ 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 859: (1988) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 274; ਅਵਨੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਬਨਾਮ ਨੈਸ਼ਨਲ ਟੈਸਟਿੰਗ ਏਜੰਸੀ, (NTA) ਅਤੇ ਹੋਰ [2021] 11 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 891: (2023) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 286 - ਇਸ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ।

ਵਿਭੂਸ਼ਿਤਾ ਸ਼ਰਮਾ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ, ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (C) ਨੰ. 793 ਆਫ 2022; ਰਾਜ ਗੁਜਰਾਤ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਅੰਬਿਕਾ ਮਿੱਲਜ਼ ਲਿਮਟਿਡ, ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਅਤੇ ਹੋਰ [1974] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 760: (1974) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 656; ਸਕੱਤਰ, ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰਾਲਾ ਬਨਾਮ ਬਬੀਤਾ ਪੁਨੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰ [2020] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 833: (2020) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 469 - ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ, 2016; ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ (ਸਮਾਨ ਮੌਕੇ, ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਭਾਗੀਦਾਰੀ), ਐਕਟ 1995; ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ।

ਕੀਵਰਡਸ ਦੀ ਸੂਚੀ

(ਐਮ.ਬੀ.ਬੀ.ਐਸ.) ਕੋਰਸ; ਅਕਾਦਮਿਕ ਸਾਲ 2024-25 ਲਈ ਦਾਖਲਾ; PwD ਸ਼੍ਰੇਣੀ; ਡਾਕਟਰੀ ਜਾਂਚ; ਮਨੋਨੀਤ ਅਪਾਹਜਤਾ ਪ੍ਰਮਾਣੀਕਰਣ ਕੇਂਦਰ; ਬੋਲਣ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਸਰੀਰਕ ਅਪਾਹਜਤਾ; ਅਪਾਹਜਤਾ ਦੀ ਮਾਤਰਾ; ਉਦੇਸ਼ਪੂਰਨ ਵਿਆਖਿਆ; ਵਾਜਬ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦੀ ਧਾਰਨਾ; ਰਾਜ ਨੀਤੀ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਧਾਰਾ 41; ਅਪਾਹਜਤਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਬੋਰਡ; ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ।

ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਕੇਸ

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2024 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 10611

2024 ਦੇ WPST ਨੰਬਰ 24821 ਵਿੱਚ ਬੰਬਈ ਵਿਖੇ ਨਿਆਂਇਕ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 29.08.2024 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ

ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਹਾਜ਼ਰੀ

ਐਸ ਬੀ ਤਾਲੇਕਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪ੍ਰਦੰਨਿਆ ਤਾਲੇਕਰ, ਪੁਲਕਿਤ ਅਗਰਵਾਲ, ਸੁਧਾਂਸ਼ੂ ਕੌਸ਼ੇਸ਼, ਵਿਭੂ ਟੰਡਨ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮਾਧਵੀ ਅਯੱਪਨ, ਅਜਿੰਕਯ ਸੰਜੇ ਕਾਲੇ, ਸ਼੍ਰੇਆਂਸ ਰਾਣੀਵਾਲਾ, ਅਵਨੀਸ਼ ਚਤੁਰਵੇਦੀ, ਅਨੁਭਵ ਲਾਂਬਾ, ਮੁਹੰਮਦ ਅਨਸ ਚੌਧਰੀ, ਐਡਵ. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।

ਸ਼੍ਰੀਰੰਗ ਬੀ. ਵਰਮਾ, ਸਿਧਾਰਥ ਧਰਮਾਧਿਕਾਰੀ, ਆਦਿਤਿਆ ਅਨਿਰੁੱਧ ਪਾਂਡੇ, ਐਡਵ. ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ।

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ / ਹੁਕਮ

ਨਿਰਣਾ

ਕੇ.ਵੀ.ਵਿਸ਼ਵਨਾਥਨ, ਜੇ.

ਓਮਕਾਰ ਰਾਮਚੰਦਰ ਗੋਂਡ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ

1. ਓਮਕਾਰ ਰਾਮਚੰਦਰ ਗੋਂਡ (ਅਪੀਲਕਰਤਾ) ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਦੇ ਲਾਤੂਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੱਧ-ਵਰਗੀ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਵੱਡਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਹਨ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਦਸਵੀਂ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ 97.2% ਅੰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਅਕਾਦਮਿਕ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਸਕੂਲ ਫਾਈਨਲ ਪਾਸ ਕੀਤਾ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਡਾਕਟਰ ਬਣਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਰੱਖਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਿਵਾਏ ਇਸਦੇ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਕਾਨੂੰਨੀ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਨਾ ਪਿਆ।

2. ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਬੋਲਣ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਅਯੋਗਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਹਾਈਪਰਨੇਸੈਲਿਟੀ ਵਿਦ ਮਿਸਾਰਟੀਕੁਲੇਸ਼ਨ IN K/C/O ਰਿਪੇਅਰਡ ਬਾਈਲੇਟਰਲ ਕਲੈਫਟ ਆਫ਼ ਪੈਲੇਟ ਨਾਲ ਨਿਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ 18.05.2017 ਦੇ ਅਪੰਗਤਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਅਨੁਸਾਰ 45% (ਕੁਝ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਸਨੂੰ 44% ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ) ਸਥਾਈ ਅਪੰਗਤਾ ਹੋਣ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

3. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ 18.02.2024 ਨੂੰ ਅਪੰਗ ਵਿਅਕਤੀਆਂ (ਸੰਖੇਪ ਰੂਪ ਵਿੱਚ "PwD") ਅਤੇ ਹੋਰ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ (OBC) ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਤੋਂ (ਐਮ.ਬੀ.ਬੀ.ਐਸ.) ਕੋਰਸ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਲਈ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਯੋਗਤਾ ਕਮ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਪ੍ਰੀਖਿਆ NEET (UG), 2024 ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ।

4. ਅਰਜ਼ੀ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬੇਦਾਅਵਾ ਧਾਰਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ PwD ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਅਧੀਨ ਯੋਗਤਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਰਜ਼ੀ ਸੀ ਅਤੇ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ, 2016 (ਛੋਟੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ "RPWD ਐਕਟ") ਦੇ ਤਹਿਤ "ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਪਾਹਜਤਾਵਾਂ" ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਦਾਖਲੇ ਸੰਬੰਧੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮੈਡੀਕਲ ਕਮਿਸ਼ਨ (NMC) ਦੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ।

5. ਅਪੀਲਕਰਤਾ 05.05.2024 ਨੂੰ ਆਯੋਜਿਤ NEET (UG) ਲਈ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਦਾਖਲਾ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਪਾਸ ਕੀਤੀ। ਦਾਖਲੇ ਲਈ ਕੇਂਦਰੀਕ੍ਰਿਤ ਦਾਖਲਾ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ (CAP) ਰਾਊਂਡ-I ਕਾਉਂਸਲਿੰਗ ਲਈ ਸ਼ਡਿਊਲ 20.08.2024 ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀਕ੍ਰਿਤ ਦਾਖਲਾ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ OBC ਅਤੇ PwD ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਅਧੀਨ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ। 26.08.2024 ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਆਰਜ਼ੀ ਮੈਰਿਟ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਨਾਮ 42091 ਸੀ। ਜਾਣਕਾਰੀ ਬਰੋਸ਼ਰ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਾਲ 2024 ਲਈ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਪੰਗਤਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਮ੍ਹਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪੰਗਤਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਬੋਰਡ ਵਿਖੇ ਡਾਕਟਰੀ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਉਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

6. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ 16.08.2024 ਨੂੰ ਸਰ ਜੇਜੇ ਗਰੁੱਪ ਆਫ਼ ਹਸਪਤਾਲਜ਼ ਵਿਖੇ ਮਨੋਨੀਤ ਅਪੰਗਤਾ ਪ੍ਰਮਾਣੀਕਰਣ ਕੇਂਦਰ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ। ਪ੍ਰਮਾਣੀਕਰਣ ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਕੋਲ ਬੋਲਣ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਸਰੀਰਕ ਅਪੰਗਤਾ 44% ਹੈ (ਕੁਝ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਸਨੂੰ 45% ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ) ਅਤੇ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਪੰਗਤਾ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ NMC ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮੈਡੀਕਲ ਕੋਰਸ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ NMC ਗਜ਼ਟ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਅਨੁਸਾਰ PwD ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਜਾਂ ਮੈਡੀਕਲ ਕੋਰਸ ਕਰਨ ਲਈ ਅਯੋਗ ਵਿਅਕਤੀ ਐਲਾਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

7. ਮੈਡੀਕਲ ਕੌਂਸਲ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਦੇ ਬੋਰਡ ਆਫ਼ ਗਵਰਨਰਜ਼, ਜੋ ਕਿ ਐਨਐਮਸੀ ਦਾ ਪਿਛਲਾ ਅਵਤਾਰ ਸੀ, ਨੇ 13.05.2019 ਦੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਮੈਡੀਕਲ ਸਿੱਖਿਆ ਨਿਯਮ, 1997 ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਮੌਜੂਦਾ ਅੰਤਿਕਾ "H" ਨੂੰ ਅੰਤਿਕਾ "H-1" ਨਾਲ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਐਮਬੀਬੀਐਸ ਕੋਰਸ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ "ਆਰਪੀਡਬਲਯੂਡੀ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਪੰਗਤਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਦਾਖਲੇ ਸੰਬੰਧੀ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਸਦੀ ਧਾਰਾ 1(D) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, 40% ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਮੈਡੀਕਲ ਕੋਰਸ ਲਈ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਸ਼ਡਿਊਲ ਦੀ ਸੰਬੰਧਿਤ ਧਾਰਾ ਇੱਥੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ:-

ਅਪੰਗਤਾਵਾਂ ਦੀ ਕਿਸਮ	ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਪੰਗਤਾ	ਅਪੰਗਤਾ ਰੇਂਜ		
		ਮੈਡੀਕਲ ਕੋਰਸ ਲਈ ਯੋਗ, ਪੀਡਬਲਯੂਡੀ ਕੋਟੇ ਲਈ ਯੋਗ ਨਹੀਂ	ਮੈਡੀਕਲ ਕੋਰਸ ਲਈ ਯੋਗ, ਪੀਡਬਲਯੂਡੀ ਕੋਟੇ ਲਈ ਯੋਗ ਨਹੀਂ	ਮੈਡੀਕਲ ਕੋਰਸ ਲਈ ਯੋਗ ਨਹੀਂ
D. ਬੋਲਣ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਅਯੋਗਤਾ$	ਜੈਵਿਕ/ਤੰਤੂ ਵਿਗਿਆਨਕ ਕਾਰਨ	40% ਤੋਂ ਘੱਟ ਅਪੰਗਤਾ		40% ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਜਾਂ ਵੱਧ ਅਪੰਗਤਾ
$ ਸਪੀਚ ਇੰਟੈਲੀਜਬਿਲਟੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ (SIA) ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ MBBS ਕੋਰਸ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣਗੇ, ਬਸ਼ਰਤੇ ਸਪੀਚ ਇੰਟੈਲੀਜਬਿਲਟੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ (SIA) ਸਕੋਰ 3 (ਤਿੰਨ) ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਜੋ ਕਿ 40% ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੋਵੇ। ਅਫੇਸੀਆ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ MBBS ਕੋਰਸ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣਗੇ, ਬਸ਼ਰਤੇ ਅਫੇਸੀਆ ਕੁਓਸੈਂਟ (AQ) 40% ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੋਵੇ।				

<u>ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਾਰਵਾਈਆਂ:</u>

8. ਨਿਰਾਸ਼ ਪਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਾਸ਼ ਨਾ ਹੋ ਕੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਡਬਲਯੂ.ਪੀ. ਸਟੈਂਪ ਨੰਬਰ 24821 ਆਫ 2024 ਵਿੱਚ ਬੰਬਈ ਦੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਫ਼ ਜੁਡੀਕੇਚਰ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਮੈਡੀਕਲ ਕੌਂਸਲ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ/ਐਨਐਮਸੀ ਨੂੰ ਯੋਗਤਾ ਮਾਪਦੰਡ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਰਪੀਡਬਲਯੂਡੀ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਲਾਭਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੋਹ ਲਵੇ।

13.05.2019 ਦੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਡਿਸਏਬਿਲਟੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਸੈਂਟਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੂੰ ਸਿਰਫ 40% ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਪੰਗਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਐਮਬੀਬੀਐਸ ਕੋਰਸ ਕਰਨ ਲਈ ਅਯੋਗ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ ਦੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਅੰਤਮ ਨਿਪਟਾਰੇ ਤੱਕ ਡਿਸਏਬਿਲਟੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਸੈਂਟਰ - ਸਰ ਜੇ.ਜੇ. ਗਰੁੱਪ ਆਫ਼ ਹਾਸਪੀਟਲਜ਼, ਮੁੰਬਈ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਐਮਬੀਬੀਐਸ ਕੋਰਸ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਲਈ ਕੇਂਦਰੀਕ੍ਰਿਤ ਦਾਖਲਾ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਲਈ ਅੰਤਰਿਮ ਰਾਹਤ ਦੀ ਵੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ।

9. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕੋਰਸ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਵਿਤਕਰੇ ਦਾ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ। 29.08.2024 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੱਕ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ 19.09.2024 ਤੱਕ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਕੋਈ ਅੰਤਰਿਮ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

10. ਦਾਖਲੇ ਲਈ ਚੋਣ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਆਖਰੀ ਮਿਤੀ 29.08.2024 ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ CAP ਰਾਊਂਡ-1 ਦੇ ਨਤੀਜੇ 30.08.2024 ਨੂੰ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਸਨ, ਇਸ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਬਹੁਤ ਉਤਸੁਕਤਾ ਨਾਲ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਰਾਹਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ।

<u>ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਅੰਤਰਿਮ ਹੁਕਮ:</u>

11. ਜਦੋਂ ਮਾਮਲਾ 02.09.2024 ਨੂੰ ਆਇਆ, ਤਾਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ NMC ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇੱਕ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਿਸ ਸੀਟ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੁੰਦਾ, ਜੇਕਰ ਯੋਗ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ, ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਖਾਲੀ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਡੀਨ, ਬਾਈਰਾਮਜੀ ਜੀਜੀਭੋਏ ਸਰਕਾਰੀ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਅਤੇ ਸਸੂਨ ਜਨਰਲ ਹਸਪਤਾਲ, ਪੁਣੇ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਅਪੰਗਤਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਖੇਤਰੀ ਮੁਹਾਰਤ ਵਾਲੇ ਇੱਕ ਜਾਂ ਵੱਧ ਮਾਹਿਰਾਂ ਵਾਲੇ ਇੱਕ ਮੈਡੀਕਲ ਬੋਰਡ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਨ ਦਾ ਵੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਡੀਕਲ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਬੋਲਣ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਅਪੰਗਤਾ (ਐਮ.ਬੀ.ਬੀ.ਐਸ.) ਡਿਗਰੀ ਕੋਰਸ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਆਵੇਗੀ। ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਪਹਿਲਾਂ 2022 ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (C) ਨੰਬਰ 793 (ਵਿਭੂਸ਼ਿਤਾ ਸ਼ਰਮਾ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ) ਵਿੱਚ ਸਮਾਨ ਤੱਥਾਂ ਵਾਲੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਪਣਾਈ ਗਈ ਸੀ।

<u>ਮੈਡੀਕਲ ਬੋਰਡ ਦੀ ਰਾਏ:</u>

12. ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਕਿਉਂਕਿ ਬੀ.ਜੇ. ਸਰਕਾਰੀ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਕੋਲ ਇਹ ਸਹੂਲਤ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਕੰਮ ਮੌਲਾਨਾ ਆਜ਼ਾਦ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ, ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਰਿਪੋਰਟ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਈ

ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਡੀਕਲ ਬੋਰਡ ਨੇ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਬੋਲਣ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਅਯੋਗਤਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਐਮਬੀਬੀਐਸ ਕੋਰਸ ਕਰਨ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗੀ, ਜੋ ਕਿ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:-

"ਭਾਰਤ ਦੀ ਮਾਣਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ, ਅਰਥਾਤ ਸ਼੍ਰੀ ਗੌਂਡ ਓਮਕਾਰ ਰਾਮਚੰਦਰ ਦੀ ਡਾਕਟਰੀ ਜਾਂਚ ਮੈਡੀਕਲ ਬੋਰਡ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਈਐਨਟੀ ਵਿਭਾਗ (ਕਮਰਾ ਨੰਬਰ 609) ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਨੱਥੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ (OPD-116574108)। ਬੋਰਡ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ, ਅਰਥਾਤ ਸ਼੍ਰੀ ਗੌਂਡ ਓਮਕਾਰ ਰਾਮਚੰਦਰ ਦੀ ਬੋਲਣ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਅਯੋਗਤਾ ਐਮਬੀਬੀਐਸ ਕੋਰਸ ਕਰਨ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗੀ।" (ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

13. ਅਸੀਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਐਸ.ਬੀ. ਤਾਲੇਕਰ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਸਾਲਿਸਟਰ ਜਨਰਲ ਸ਼੍ਰੀ ਐਸ.ਡੀ. ਸੰਜੇ ਅਤੇ ਐਨਐਮਸੀ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਗੌਰਵ ਸ਼ਰਮਾ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ।

14. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 18.09.2024 ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ:-
"1. ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।
2. ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਅਪੀਲ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
3. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਉਸ ਸੀਟ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦਾਖਲਾ ਦੇਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਖਾਲੀ ਰੱਖਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।"

<u>ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਵਾਲ:</u>
15. ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੰਗਤਾ ਨੂੰ 44%/45% 'ਤੇ ਗਿਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ (ਐਮ.ਬੀ.ਬੀ.ਐਸ.) ਕੋਰਸ ਲਈ PwD ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਅਧੀਨ ਦਾਖਲਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ?

<u>ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਅਤੇ ਤਰਕ:</u>
16. ਰਾਜ ਨੀਤੀ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 41 ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦੀ ਹੈ:

"41. ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ, ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਸਹਾਇਤਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ।-

ਰਾਜ, ਆਪਣੀ ਆਰਥਿਕ ਸਮਰੱਥਾ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ, ਬੁਢਾਪਾ, ਬਿਮਾਰੀ ਅਤੇ ਅਪਾਹਜਤਾ, ਅਤੇ ਅਣਚਾਹੇ ਲੋੜਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ, ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰੇਗਾ।" (ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ, ਇਹ ਸਾਡੇ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਟੀਚਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੀ ਆਰਥਿਕ ਸਮਰੱਥਾ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਰਾਜ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਸਮੇਤ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਾ ਸੀ।

17. ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ, 2016 ਨੇ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ (ਬਰਾਬਰ ਮੌਕੇ, ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਭਾਗੀਦਾਰੀ), ਐਕਟ 1995 ਦੀ ਥਾਂ ਲੈ ਲਈ। 2016 ਦਾ ਐਕਟ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਦਾ ਅਗਲਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ। ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਨੇ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਲਈ ਰਾਜਾਂ ਦੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ। ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਨੇ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ:-

(i) ਅੰਦਰੂਨੀ ਮਾਣ, ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ;
(ii) ਵਿਤਕਰਾ ਨਾ ਕਰਨਾ;
(iii) ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਅਤੇ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ;
(iv) ਮਨੁੱਖੀ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਅੰਤਰ ਅਤੇ ਸਵੀਕ੍ਰਿਤੀ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ;
(v) ਮੌਕੇ ਦੀ ਸਮਾਨਤਾ;
(vi) ਪਹੁੰਚਯੋਗਤਾ;
(vii) ਮਰਦਾਂ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਾਨਤਾ;
(viii) ਅਪਾਹਜ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਵਿਕਸਤ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਸਮਰੱਥਾਵਾਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਅਤੇ ਅਪਾਹਜ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ; (ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ)

18. RPwD ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਕਈ ਲਾਭਦਾਇਕ ਉਪਬੰਧ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਕੇਸ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਧਾਰਾਵਾਂ 2(m), 2(r), 2(y), 3, 15 ਅਤੇ 32 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

"2(m) "ਸ਼ਾਮਲ ਸਿੱਖਿਆ" ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਇੱਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਜਿੱਥੇ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਇਕੱਠੇ ਸਿੱਖਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਣ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਢੁਕਵੀਂ ਹੈ;

2(r) "ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ" ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਇੱਕ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਪੰਗਤਾ ਦੇ ਚਾਲੀ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿੱਥੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਪੰਗਤਾ ਨੂੰ ਮਾਪਣਯੋਗ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਪੰਗਤਾ ਨੂੰ ਮਾਪਣਯੋਗ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ;

2(y) "ਵਾਜਬ ਅਨੁਕੂਲਤਾ" ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅਤੇ ਢੁਕਵੀਂ ਸੋਧ ਅਤੇ ਸਮਾਯੋਜਨ, ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਨੁਪਾਤਕ ਜਾਂ ਅਣਉਚਿਤ ਬੋਝ ਪਾਏ ਬਿਨਾਂ, ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਆਨੰਦ ਜਾਂ ਵਰਤੋਂ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ;

3. ਸਮਾਨਤਾ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਵਿਤਕਰਾ।-

(1) ਢੁਕਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਏਗੀ ਕਿ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਸਮਾਨਤਾ, ਸਨਮਾਨ ਨਾਲ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਲਈ ਸਤਿਕਾਰ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ।

(2) ਢੁਕਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਢੁਕਵਾਂ ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਕੇ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇਗੀ।

(3) ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਅਪੰਗਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਤਕਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਵਿਵਾਦਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਂ ਭੁੱਲ ਇੱਕ ਜਾਇਜ਼ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਅਨੁਪਾਤਕ ਸਾਧਨ ਹੈ।

(4) ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਅਪੰਗਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਸਦੀ ਨਿੱਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

(5) ਢੁਕਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਵਾਜਬ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇਗੀ।

15. ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਨਿਯੁਕਤੀ।–

(1) ਢੁਕਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਲਾਮਬੰਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਾਜਿਕ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਜਾਂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰੇਗੀ।
(2) ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਮਨੋਨੀਤ ਅਥਾਰਟੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਉੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਢੁਕਵੇਂ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਉਪਾਅ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਹੋਰ ਉਪਾਅ ਕਰੇਗੀ।

32. ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ।-
(1) ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅਦਾਰੇ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੋਰ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਅਦਾਰੇ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਪੰਜ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਸੀਟਾਂ ਰਾਖਵੀਆਂ ਨਹੀਂ ਰੱਖਣਗੇ।
(2) ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਲਈ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਛੋਟ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

19. ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਗਏ 5% ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਉਕਤ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਤਹਿਤ (ਐਮ.ਬੀ.ਬੀ.ਐਸ.) ਕੋਰਸ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸਨੇ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਪਾਸ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਉਸਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦਾਖਲਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਉਸਦੀ ਮਾਤਰਾਤਮਕ ਅਪੰਗਤਾ 44%/45% ਸੀ।

20. ਉੱਪਰ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਅੰਤਿਕਾ H-I ਇੱਕ ਅਜੀਬ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿ 40% ਤੋਂ ਘੱਟ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਲੋਕ PwD ਕੋਟੇ ਲਈ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ ਮੈਡੀਕਲ ਕੋਰਸ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, 40% ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਜਾਂ ਵੱਧ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਮੈਡੀਕਲ ਕੋਰਸ ਲਈ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੜ੍ਹੋ, ਜਦੋਂ ਕਿ 40% ਤੋਂ ਘੱਟ ਬੋਲਣ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਰਾਖਵੇਂ ਕੋਟੇ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਜੇਕਰ ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ 40% ਜਾਂ ਵੱਧ ਅਪੰਗਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮੈਡੀਕਲ ਕੋਰਸ ਲਈ ਅਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। "ਮੈਡੀਕਲ ਕੋਰਸ ਲਈ ਯੋਗ, ਪੀਡਬਲਯੂਡੀ ਕੋਟੇ ਲਈ ਯੋਗ" ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਧੀਨ ਕਾਲਮ ਖਾਲੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਬੇਤੁਕੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੋਈ ਵੀ 5% ਰਾਖਵੇਂ ਕੋਟੇ ਲਈ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਯਕੀਨਨ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ।

21. ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ, RPWD ਐਕਟ ਦੀ ਇੱਕ ਉਦੇਸ਼ਪੂਰਨ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਇੱਥੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ, ਸਾਡਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ 40% ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ 'ਤੇ ਬੋਲਣ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਲਈ ਅਪੰਗਤਾ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਇੱਕ ਉਮੀਦਵਾਰ ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਦੇ ਕੋਰਸ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਲਈ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦੇ

ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਗੁਆ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਅਸੀਂ ਅਜਿਹਾ ਇਸ ਲਈ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਆਖਿਆ 13.05.2019 ਨੂੰ ਮੈਡੀਕਲ ਕੌਂਸਲ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ (ਨੈਸ਼ਨਲ ਮੈਡੀਕਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਪੂਰਵਗਾਮੀ) ਦੇ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਮੈਡੀਕਲ ਸਿੱਖਿਆ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅੰਤਿਕਾ H-1 ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਅਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰੀ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਿਆਪਕ ਬਣਾ ਦੇਵੇਗੀ।

22. ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਅੰਬਿਕਾ ਮਿੱਲਜ਼ ਲਿਮਟਿਡ, ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਅਤੇ ਹੋਰ (1974) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 656 ਵਿੱਚ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੰਮਲਿਤ ਵਰਗੀਕਰਨ ਵਿੱਚ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਉਹ ਲੋਕ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜੋ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਸਥਿਤ ਹਨ, ਸਗੋਂ ਹੋਰ ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਿਤ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਬੋਲਣ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਸੰਬੰਧੀ ਅਯੋਗਤਾਵਾਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ 40% ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਅਪੰਗਤਾ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤਤਾ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵਰਗੇ ਵਿਅਕਤੀ ਹੋਣਗੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਅਪੰਗਤਾ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਵਿਦਿਅਕ ਕੋਰਸ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦੀ। ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਯੋਗਤਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨਾ ਜੋ ਵਿਦਿਅਕ ਕੋਰਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਪੰਗਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਮੈਡੀਕਲ ਬੋਰਡ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਕੋਰਸ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧਾ ਸਕਦੇ, ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਉਹੀ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਨਿੰਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ।

23. ਅਸੀਂ ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਡੀਕਲ ਕੌਂਸਲ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ 13.05.2019 ਦੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਅੰਤਿਕਾ H-1 ਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਕਿਉਂਕਿ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸੀਮਾਵਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਪੰਗਤਾ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤਤਾ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਮੈਡੀਕਲ ਕੋਰਸ ਲਈ ਅਯੋਗ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

24. ਔਰਤਾਂ 'ਤੇ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਜਾਂ ਕਮਾਂਡ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਲਗਾਈ ਗਈ ਇੱਕ ਪੂਰਨ ਪਾਬੰਦੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੇ ਹੋਏ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਨੁਸਖ਼ਾ ਧਾਰਾ 14 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਮਾਨਤਾ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਿਧਾਂਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੋ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਫਰਕ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਜਾਂ ਤਰਕਹੀਣ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵੱਖਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਮਾਨਤਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਤਰਕਸ਼ੀਲਤਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਲਈ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਜਾਇਜ਼ਤਾ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਜਾਂ ਕਮਾਂਡ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਲਈ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਗੈਰ-ਵਿਚਾਰ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਟਿਕਾਊ ਨਹੀਂ ਸੀ (ਸੈਕਟਰੀ, ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰਾਲਾ ਬਨਾਮ ਬਬੀਤਾ ਪੁਨੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰ (2020) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 469 (ਪੈਰਾ 85) ਦੇਖੋ।

25. ਵਿਤਕਰੇ ਦੀ ਦਲੀਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਸਲ ਸਮਾਨਤਾ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਚਿਹਰੇ ਦੀ ਸਮਾਨਤਾ ਦੇ ਅਨੁਮਾਨ ਦੁਆਰਾ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ 'ਤੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ, ਇਹ ਨਿਯਮ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ 40% ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬੋਲਣ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਅਪੰਗਤਾ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਡਾਕਟਰੀ ਕੋਰਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਕਸਾਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਗੈਰ-ਵਿਤਕਰੇ ਵਾਲਾ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇੱਥੇ ਵੀ, ਪੇਸ਼ੀਆਂ ਧੋਖਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸਮਾਨਤਾ ਦੇ ਪਰਦੇ ਹੇਠ ਧਾਰਾ 14 ਦੀ ਕੋਈ ਘਿਣਾਉਣੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ।

26. ਖੰਡੀਗੇ ਸ਼ਾਮ ਭੱਟ ਵਿੱਚ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ Anr ਬਨਾਮ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਆਮਦਨ-ਟੈਕਸ ਅਫਸਰ, ਕਾਸਰਗੋਡ, ਅਤੇ Anr, AIR 1963 SC 591 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ:

"7. ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਪੂਰਵ-ਨਿਰਧਾਰਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਵਰਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਵਿਵਹਾਰ ਕਰਦਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਮਾਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਥਿਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਜਾਂ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਅਸਮਾਨ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਸਮਾਨਤਾ ਧਾਰਾ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੀ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਕਰੇ ਤਾਂ ਜੋ ਸਮਾਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਥਿਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਜਾਂ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਇਸਦੇ ਅਸਲ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਵਿਹਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਵੱਖਰੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਥਿਤ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ; ਪਰ ਜਾਂਚ 'ਤੇ ਉਹ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਸਥਿਤ ਨਹੀਂ ਪਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦੱਸਣ ਲਈ, ਇਹ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵਾਕੰਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਿਰਣਾਇਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਹਰੇਕ ਸਮੂਹ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਮਾਨਤਾ ਅਤੇ ਇਕਸਾਰਤਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਵਿਤਕਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਸਥਿਤੀ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਕੁਝ ਅਣਚਾਹੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਕਾਰਨ, ਇੱਕ ਵਰਗ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦੂਜਿਆਂ ਉੱਤੇ ਫਾਇਦਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਇਲਾਜ ਲਈ ਨਹੀਂ ਚੁਣਿਆ ਜਾਂਦਾ..."

27. ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਕਰਨਲ ਨਿਤੀਸ਼ਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰ (2021) 15 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 125 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਹਾ:

"52. ਸਾਨੂੰ ਇੱਥੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਅਸਿੱਧੇ ਵਿਤਕਰੇ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿਤਕਰੇ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਦੂਰ ਹੈ, ਸਗੋਂ, ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਵਿਤਕਰੇ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਰੂਪ ਵਾਂਗ ਅਸਲੀ ਹੈ। ਅਸਿੱਧੇ ਵਿਤਕਰੇ ਦਾ ਕਾਰਨ ਚਿਹਰੇ ਦੇ ਨਿਰਪੱਖ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੁਆਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਉਪਬੰਧ, ਅਭਿਆਸ ਜਾਂ ਮਾਪਦੰਡ ਦੇ ਅੰਤਰੀਵ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ"

28. ਦਰਅਸਲ, ਰਾਖਵੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ "ਇੱਕ ਆਕਾਰ ਸਭ ਲਈ ਫਿੱਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ" ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਰਵਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਧਾਰੀਵਾਲ ਅਤੇ ਐਨ.ਆਰ. ਬਨਾਮ. ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਐਂਡ ਅਦਰਜ਼ (2023) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 209 ਵਿੱਚ ਸਵਾਲ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਸੀ: -

"77. ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੰਗਤਾ ਮਾਨਸਿਕ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ-ਪ੍ਰਵਾਹ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਸਮਾਜਿਕ, ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਾਰਕਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੈ, ਇੱਕ-ਆਕਾਰ-ਫਿੱਟ-ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਪਹੁੰਚ ਕਦੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਅਪੰਗਤਾ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਵਰਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਅਪੰਗਤਾ ਸਰਵ ਵਿਆਪਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਧਾਰਨਾ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਹ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਉਸਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਹਨ - ਅੰਤਰ-ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਅਤੇ ਢਾਂਚਾਗਤ, "ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਵਿਵਹਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ" ਬਾਰੇ ਆਮ ਨਿਰੀਖਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ।"

29. ਰਵਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਧਾਰੀਵਾਲ (ਉਪਰਾ) ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਹੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ 2023 ਦੀ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸੀ) ਨੰਬਰ 856 [ਬੰਭਨੀਆ ਸਾਗਰ ਵਸ਼ਰਭਾਈ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ] ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਆਇਆ। ਉਕਤ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ, 22.09.2023 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ, ਪੈਰਾ 13 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ:

"13. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਪੰਗਤਾਵਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ, ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ 40% ਦੇ ਮਿਆਰ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ "ਇੱਕ ਆਕਾਰ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਫਿੱਟ" ਆਦਰਸ਼ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਯੋਗ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰੱਖੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ, ਯੂਨੀਅਨ ਅਜਿਹੀਆਂ ਵਿਗਾੜਾਂ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਕਦਮਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੇਗੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੰਗਤਾਵਾਂ ਦੀ ਘੱਟ ਹੱਦ ਲਾਭਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਪੰਗਤਾ ਦੀ ਉੱਚ ਹੱਦ ਲਾਭਾਂ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗੀ, ਪਰ ਇਸਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੇ ਲਾਭ ਤੋਂ ਵੀ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਮੱਸਿਆ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਢੁਕਵੇਂ ਹੱਲ ਕੱਢਣ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।"
30. ਹਾਲਾਂਕਿ ਅੰਤ ਵਿੱਚ 2023 ਦੀ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸੀ) ਨੰ. 856 ਨੂੰ 31.10.2023 ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਨੂੰ ਸੁਚਾਰੂ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਢੁਕਵਾਂ ਹੱਲ ਲੱਭਣ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ 22.09.2023 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸੁਝਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

31. ਇਹ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਦੇ ਸਿਹਰੇ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੰਬਾਨੀਆ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਮੰਤਰਾਲੇ ਰਾਹੀਂ 25.01.2024 ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮੈਡੀਕਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੰਚਾਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ।

32. ਇਹ ਸੰਚਾਰ ਸ਼੍ਰੀ ਐਸ.ਡੀ. ਸੰਜੇ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਏ.ਐਸ.ਜੀ. ਦੁਆਰਾ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੰਚਾਰ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮੈਡੀਕਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਸਹਾਇਤਾ ਅਤੇ ਸਹਾਇਕ ਯੰਤਰਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਤਕਨਾਲੋਜੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਸੀ ਜੋ ਅਪੰਗਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਿ RPWD ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਸੰਚਾਰ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ, ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮੈਡੀਕਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਡ੍ਰੌਪ-ਡਾਉਨ ਮੀਨੂ ਜਾਂ ਇੱਕ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਉਹ ਡ੍ਰੌਪ ਡਾਉਨ ਮੀਨੂ ਜਾਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਸੀ ਕਿ ਐਮਬੀਬੀਐਸ ਕੋਰਸ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਅਤੇ ਅਪੰਗਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤਤਾ ਢੁਕਵੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ, ਜੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਅਪੰਗਤਾ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਉਹ ਲੱਛਣ ਵੀ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੈਡੀਕਲ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਨਾਲ ਇੱਕ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਰਜ਼ੀ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਅਪੰਗਤਾਵਾਂ ਦਾ ਸਹੀ ਵਰਗੀਕਰਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੇਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਅਪੰਗਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦਾਖਲੇ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ NMC ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਤੁਰੰਤ ਸਮੀਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

33. ਨੈਸ਼ਨਲ ਮੈਡੀਕਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਧਿਆਨ ਕਰਮਚਾਰੀ ਅਤੇ ਸਿਖਲਾਈ ਵਿਭਾਗ (DoPT) ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਹੁਦੇ ਵੱਲ ਵੀ ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈ ਪਛਾਣੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸੇਵਾ/ਅਹੁਦਿਆਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਵਰਗੀਕਰਣ ਅਤੇ ਸਰੀਰਕ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ DoPT ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਭਿਆਸ ਦੀ ਤਰਜ਼ 'ਤੇ, NMC ਨੂੰ ਵੀ ਡਾਕਟਰੀ ਪੇਸ਼ੇ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਵਰਗੀਕਰਣ ਅਤੇ ਸਰੀਰਕ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ NMC ਸਾਰੇ ਕਾਲਜਾਂ ਨੂੰ RPWD ਐਕਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਕਰੇ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਦਾਖਲਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਜਿਹੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਵੀ। ਮੈਡੀਕਲ ਬੋਰਡਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲੀ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਗਠਨ ਲਈ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। (ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

34. ਅਸੀਂ ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਮੰਤਰਾਲੇ ਰਾਹੀਂ 25.01.2024 ਨੂੰ ਸੰਚਾਰ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਸੰਚਾਰ ਕੱਢਣਾ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ:-

"ਵਿਸ਼ਾ: ਬੰਬਾਨੀਆ ਸਾਗਰ ਵਸ਼ਰਾਮਭਾਈ ਬਨਾਮ ਯੂਓਆਈ ਅਤੇ ਓਆਰਐਸ-ਰੈਗ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ 2023 ਦੇ WP (C) 856 ਵਿੱਚ ਮਾਣਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ 22.09.2023 ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਪਾਲਣਾ।

ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਜੀ,
ਮੈਨੂੰ ਸਿਰਲੇਖ ਵਾਲੇ ਅਦਾਲਤੀ ਕੇਸ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੇ 13.10.2023 ਦੇ ਪੱਤਰ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਅਤੇ ਇਹ ਕਹਿਣ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ 2016 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ 19.04.2017 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ (1) ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅਦਾਰੇ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੋਰ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਅਦਾਰੇ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਪੰਜ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਸੀਟਾਂ ਰਾਖਵੀਆਂ ਨਹੀਂ ਰੱਖਣਗੇ (2) ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਲਈ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਛੋਟ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪਾਹਜਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 2(r) ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਵਜੋਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਕੋਲ ਚਾਲੀ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਪੰਗਤਾ ਜਿੱਥੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਪੰਗਤਾ ਨੂੰ ਮਾਪਣਯੋਗ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਪੰਗਤਾ ਨੂੰ ਮਾਪਣਯੋਗ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।
2. ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 5% ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਪਬੰਧ ਹੈ ਅਤੇ ਯੋਗ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਲਾਭ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਪਬੰਧ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ 40% ਤੋਂ ਘੱਟ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸਹੂਲਤ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਕਰਨਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਵਜੋਂ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਰਕਾਰ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਡਾਕਟਰੀ ਪੇਸ਼ੇ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਸੰਤੁਲਿਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਜਾਣੂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ NMC ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਹਾਇਤਾ ਅਤੇ ਸਹਾਇਕ ਯੰਤਰਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਤਕਨਾਲੋਜੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ ਜੋ ਅਪੰਗਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਕਿ RPwD ਐਕਟ, 2016 ਦੀਆਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਅੱਖਰ ਅਤੇ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

3. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਤੁਹਾਡੇ 13.10.2023 ਦੇ ਪੱਤਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪੀਡਬਲਯੂਡੀਜ਼ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ, 21.12.2023 ਨੂੰ ਸੰਯੁਕਤ ਸਕੱਤਰ, ਨੀਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਇੱਕ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਈ ਸੀ। ਮੀਟਿੰਗ ਦੇ ਡਰਾਫਟ ਮਿੰਟ 26.12.2023 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਜਿਸ 'ਤੇ ਐਨਐਮਸੀ ਅਤੇ ਡੀਜੀਐਚਐਸ ਤੋਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਇਹਨਾਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਵਿਭਾਗ ਵਿੱਚ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਹੋਰ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ:

i	ਅਪਾਹਜਾਂ ਦੁਆਰਾ NEET ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਫਾਰਮ ਭਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਇੱਕ ਡ੍ਰੌਪ ਡਾਊਨ ਜਾਂ ਇੱਕ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ (ਐਮ.ਬੀ.ਬੀ.ਐਸ.) ਕੋਰਸ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਅਤੇ ਅਪੰਗਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤਤਾ ਢੁਕਵੀਂ ਹੈ। ਜੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਅਪੰਗਤਾ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਲੱਛਣ ਵੀ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੈਡੀਕਲ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਜਿਹਾ ਫਾਰਮ ਪਹੁੰਚਯੋਗ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। NMC ਇਸ ਫਾਰਮ ਨੂੰ DEPwD ਦੇ UDID ਪੋਰਟਲ ਯਾਨੀ https://www.swavlambancard.gov.in/ ਨਾਲ ਜੋੜਨ 'ਤੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। gov.in	NMC ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ
ii	ਨੈਸ਼ਨਲ ਟੈਸਟਿੰਗ ਏਜੰਸੀ ਨਾਲ ਇੱਕ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਰਜ਼ੀ ਫਾਰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਅਪੰਗਤਾਵਾਂ ਦਾ ਸਹੀ ਵਰਗੀਕਰਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੇਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਮਿਲ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਅਪੰਗਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦਾਖਲੇ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।	
iiii	NMC ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਪੰਗਤਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਦਾਖਲੇ ਸੰਬੰਧੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਤੁਰੰਤ ਸਮੀਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, DoPT ਤੋਂ ਹਵਾਲਾ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸਿਵਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈ ਪਛਾਣੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸੇਵਾ/ਅਹੁਦਿਆਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਵਰਗੀਕਰਨ ਅਤੇ ਸਰੀਰਕ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ (ਯੋਗਤਾਵਾਂ/ਅਯੋਗਤਾਵਾਂ) 'ਤੇ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। DoPT ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਅਭਿਆਸ ਦੀ ਤਰਜ਼ 'ਤੇ, NMC ਨੂੰ ਡਾਕਟਰੀ ਪੇਸ਼ੇ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਵਰਗੀਕਰਨ ਅਤੇ ਸਰੀਰਕ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ (ਯੋਗਤਾਵਾਂ/ਅਯੋਗਤਾਵਾਂ) 'ਤੇ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨੀ	

	ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਭਿਆਸ ਨੂੰ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, NMC ਨੂੰ 04.01.2018 ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੋਧਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।	
iv	ਐਨਐਮਸੀ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਕਾਲਜਾਂ ਨੂੰ ਆਰਪੀਡਬਲਯੂਡੀ ਐਕਟ, 2016 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪੰਗਤਾ (40% ਜਾਂ ਵੱਧ ਅਪੰਗਤਾ) ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੇ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਦਾਖਲਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਜਿਹੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।	
v	ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਮੈਡੀਕਲ ਬੋਰਡਾਂ ਦੀ ਉਪਲਬਧਤਾ ਵਧਾਈ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਪਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਸਹੀ ਡਾਕਟਰੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਹਰੇਕ ਰਾਜ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 1 ਮੈਡੀਕਲ ਬੋਰਡ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਵੱਡੇ ਰਾਜਾਂ/ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਸੁਚਾਰੂ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਮੈਡੀਕਲ ਬੋਰਡਾਂ ਦੀ ਕਾਫ਼ੀ ਗਿਣਤੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।	ਡੀਜੀਐਚਐਸ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ
vi	ਜੇਕਰ ਪੀਡਬਲਯੂਡੀ ਦਾਖਲੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੈਡੀਕਲ ਬੋਰਡ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਡੀਜੀਐਚਐਸ ਦੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਅਪੀਲੀ ਸੰਸਥਾ ਬਣਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।	
vii	ਸਾਰੀਆਂ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ਼ ਮੈਡੀਕਲ ਸਾਇੰਸਜ਼ ਨੂੰ ਡਾਕਟਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਯੋਗਤਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਮਨੋਨੀਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।	

ਉਪਰੋਕਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, NMC ਅਤੇ DGHS ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਢੁਕਵੀਂ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਭੇਜੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।"

35. ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮੈਡੀਕਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ 25.01.2024 ਦੇ ਸੰਚਾਰ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਕਰੇਗਾ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮੈਡੀਕਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਅਕਾਦਮਿਕ ਸਾਲ 2025-26 ਲਈ ਦਾਖਲਾ ਬਰੋਸ਼ਰ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

36. ਦਰਅਸਲ, 13.05.2019 ਦੀ ਸੋਧ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਅੰਤਿਕਾ H-1 'ਤੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਪੰਗਤਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਲੋਕੋਮੋਟਰ ਅਪੰਗਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੋੜ੍ਹ ਤੋਂ ਠੀਕ ਹੋਇਆ ਵਿਅਕਤੀ, ਸੇਰੇਬ੍ਰਲ ਪਾਲਸੀ, ਬੌਣਾਪਣ, ਮਾਸਪੇਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਡਿਸਟ੍ਰੋਫੀ, ਐਸਿਡ ਹਮਲੇ ਦੇ ਪੀੜਤ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅੰਗ ਕੱਟਣਾ, ਪੋਲੀਓਮਾਈਲਾਈਟਿਸ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, "ਮੈਡੀਕਲ ਕੋਰਸ ਲਈ ਯੋਗ, ਪੀਡਬਲਯੂਡੀ ਕੋਟੇ ਲਈ ਯੋਗ" ਕਾਲਮ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰ:-

"40%-80% ਅਪੰਗਤਾ

80% ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕੇਸ-ਦਰ-ਕੇਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਯੋਗਤਾ ਸਹਾਇਕ ਯੰਤਰਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਜੇਕਰ ਇਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਦੇਖਣ ਲਈ ਕਿ ਕੀ ਇਸਨੂੰ 80% ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਕੋਰਸ ਨੂੰ ਤਸੱਲੀਬਖਸ਼ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਮੋਟਰ ਯੋਗਤਾ ਹੈ।" (ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ)

37. ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਖਾਸ ਸਿੱਖਣ ਦੀਆਂ ਅਸਮਰਥਤਾਵਾਂ, ਅਨੁਭਵੀ ਅਸਮਰਥਤਾਵਾਂ, ਡਿਸਲੈਕਸੀਆ, ਡਿਸਕੈਕਲਕੂਲੀਆ, ਡਿਸਪ੍ਰੈਕਸੀਆ ਲਈ "ਮੈਡੀਕਲ ਕੋਰਸ ਲਈ ਯੋਗ, ਪੀਡਬਲਯੂਡੀ ਕੋਟੇ ਲਈ ਯੋਗ" ਕਾਲਮ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਇਸਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ"

"40% ਅਪੰਗਤਾ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਜਾਂ ਵੱਧ ਅਤੇ 80% ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਜਾਂ ਘੱਟ।
ਪਰ ਚੋਣ ਮਾਹਿਰ ਪੈਨਲ ਦੁਆਰਾ ਉਪਚਾਰ/ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਤਕਨਾਲੋਜੀ/ਸਹਾਇਤਾ/ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਾਗਤ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਿੱਖਣ ਯੋਗਤਾ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੋਵੇਗੀ।"

38. ਸਾਨੂੰ ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮੈਡੀਕਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ, RPWD ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਾਜਬ ਅਨੁਕੂਲਤਾ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਇੱਕ ਸਮਾਵੇਸ਼ੀ ਰਵੱਈਆ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਰਕਾਰ, ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ, ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਲਈ ਨਿੱਜੀ ਖੇਤਰ ਦਾ ਵੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਇਹ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਅਪਾਹਜ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਕਿਵੇਂ ਅਨੁਕੂਲਿਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੌਕਾ ਕਿਵੇਂ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਯੋਗ ਕਿਵੇਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਆਪਣੇ ਵਿਦਿਅਕ ਟੀਚਿਆਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ।

39. ਅਸੀਂ 14.03.2024 ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਪਾਹਜਤਾਵਾਂ ਦੀ ਹੱਦ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਲਈ ਨਵੀਨਤਮ ਸੂਚਿਤ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਵੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜੋ ਅਪਾਹਜਤਾਵਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤਤਾ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਕਲਾਜ਼ 20.3.3 ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਬੋਲੀ ਅਯੋਗਤਾ ਦੀ ਗਣਨਾ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਸਾਰਣੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ:-

"20.3.3. ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਬੋਲੀ ਅਯੋਗਤਾ ਦੀ ਗਣਨਾ
(a) ਬੋਲੀ ਸਮਝਦਾਰੀ ਟੈਸਟ:

ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਮੌਖਿਕ ਆਉਟਪੁੱਟ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਪਰਸੈਪਚੁਅਲ ਸਪੀਚ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਰੇਟਿੰਗ ਸਕੇਲ [AYJNISHD (D), 2022] (ਅੰਤਿਕਾ IV) ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਬੋਲੀ ਸਮਝਦਾਰੀ (SIA) ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤਤਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀ ਸਾਰਣੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਕੋਰ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਮਾਪੀ ਜਾਵੇਗੀ:

ਪੁਆਇੰਟ ਸਕੇਲ	ਭਾਸ਼ਣ ਨਮੂਨੇ ਦਾ ਵੇਰਵਾ	ਅਪੰਗਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ
1	ਸਧਾਰਨ	0-15
2	ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਮੁਸ਼ਕਲ ਦੇ ਸਮਝ ਸਕਦਾ ਹਾਂ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਬੋਲਣਾ ਆਮ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।	16-30
3	ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਾਲ ਸਮਝ ਸਕਦੇ ਹੋ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਦੁਹਰਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈਂਦੀ ਹੈ	31-39
4	ਇਕਾਗਰਤਾ ਅਤੇ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਸਮਝ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਹਮਦਰਦ ਸਰੋਤੇ ਦੁਆਰਾ, ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਦੋ ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਦੁਹਰਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।	40-55
5	ਪਰਿਵਾਰ ਵੱਲੋਂ ਮੁਸ਼ਕਲ ਅਤੇ ਇਕਾਗਰਤਾ ਨਾਲ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਦੂਜਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਨਹੀਂ।	56-75
6	ਜੇਕਰ ਸਮੱਗਰੀ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਾਲ ਸਮਝ ਸਕਦਾ ਹੈ	76-89
7	ਸਮੱਗਰੀ ਜਾਣੀ-ਪਛਾਣੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਸਕਦਾ	90-100

ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ 40 ਤੋਂ 55% ਬੋਲਣ ਦੀ ਅਯੋਗਤਾ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਉਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ "ਇਕਾਗਰਤਾ ਅਤੇ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਾਲ ਸਮਝ ਸਕਦਾ ਹੈ" ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਇੱਕ ਹਮਦਰਦ ਸਰੋਤੇ ਦੁਆਰਾ; ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 2 ਜਾਂ 3 ਦੁਹਰਾਓ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, ਪੂਰੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਲਈ, ਇਹ ਮਾਪਦੰਡ ਹੈ।

40. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਾਜਬ ਅਨੁਕੂਲਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਾਗੂ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। RPwD ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2(y), "ਵਾਜਬ ਅਨੁਕੂਲਤਾ" ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅਤੇ ਢੁਕਵੀਂ ਸੋਧ ਅਤੇ ਸਮਾਯੋਜਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਨੁਪਾਤਕ ਜਾਂ ਅਣਉਚਿਤ ਬੋਝ ਪਾਏ ਬਿਨਾਂ, ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਆਨੰਦ ਜਾਂ ਵਰਤੋਂ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ। ਵਾਜਬ ਅਨੁਕੂਲਤਾ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ RPwD ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ 13.05.2019 ਦੇ NMC ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਉਦੇਸ਼ਪੂਰਨ ਅਤੇ ਅਰਥਪੂਰਨ ਨਿਰਮਾਣ ਦੀ ਤੈਨਾਤੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰੇਗੀ। RPwD ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2(y) ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਵਾਜਬ ਅਨੁਕੂਲਤਾ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਸਹਾਇਕ ਯੰਤਰਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਠੋਸ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ

ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਜੋ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨਗੇ। ਜੇਕਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਪੂਰਾ ਵਿਚਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣਾ ਹੈ ਜੋ ਸਮਾਜ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਜੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਨੂੰ ਰੋਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਵਾਜਬ ਅਨੁਕੂਲਤਾ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਦੀ ਇੱਕ ਵਿਆਪਕ ਵਿਆਖਿਆ ਜੋ RPwD ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਰਾਜ ਨੀਤੀ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਧਾਰਾ 41 ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਏਗੀ, ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ।

41. ਵਾਜਬ ਅਨੁਕੂਲਤਾ ਦੀ ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਵਿਕਾਸ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ UPSC ਅਤੇ ਹੋਰ (2021) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 370 ਵਿੱਚ ਨਿਆਂਇਕ ਵਿਆਖਿਆ ਲਈ ਆਈ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਾਜਬ ਅਨੁਕੂਲਤਾ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਰਾਜ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ ਵਾਧੂ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ। ਪੈਰਾ 44 ਵਿੱਚ, ਇਸਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

"44. ਵਾਜਬ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਰਾਜ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਨੂੰ ਸੁਚਾਰੂ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵਾਧੂ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ। ਵਾਜਬ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਭਾਗ (H) ਵਿੱਚ ਵਿਕਸਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਵਰਤਮਾਨ ਲਈ, ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ ਕਿ, ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ, ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਸਮਾਨਤਾ ਦੇ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ, ਧਾਰਾ 21 ਦੇ ਤਹਿਤ ਛੇ ਆਜ਼ਾਦੀਆਂ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੋਖਲਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵਾਧੂ ਸਹਾਇਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਅਸਲ ਅਤੇ ਅਰਥਪੂਰਨ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਵਾਜਬ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਇੱਕ ਸਮਾਜ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ - ਅਪਾਹਜਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਨਤਾ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਵਿਤਕਰੇ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਗਰੰਟੀ ਦਾ ਆਨੰਦ ਲੈਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣਾ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਸੁਨੰਦਾ ਭੰਡਾਰੇ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ (2014) 14 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 383 ਵਿੱਚ R.M. ਲੋਢਾ, J ਦੇ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਉਦੋਂ ਸਨ) ਨਿਰੀਖਣ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਢੁਕਵਾਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿੱਥੇ ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ: (ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਪੰਨਾ 387, ਪੈਰਾ 9)

"9. ... ਅਪਾਹਜਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਅਤੇ ਰਵੱਈਆ ਉਦਾਰ ਅਤੇ ਰਾਹਤ-ਮੁਖੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਰੁਕਾਵਟ ਜਾਂ ਸੁਸਤ।"

42. ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪੈਰਾ 62, 63 ਅਤੇ 65 ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ।

"62. ਵਾਜਬ ਅਨੁਕੂਲਤਾ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਇਹ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਰਮਾਣ ਵਜੋਂ ਅਪੰਗਤਾ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਪਾਹਜਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਸੁਚਾਰੂ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਹਾਲਾਤ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਣਾਏ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਵਾਜਬ ਅਨੁਕੂਲਤਾ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦਰਸ਼ ਵਿੱਚ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਬੇਦਖਲੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਮਾਣ ਅਤੇ ਮੁੱਲ ਨੂੰ ਨਕਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਹ ਵਾਜਬ ਅਨੁਕੂਲਤਾ ਦਾ ਰਸਤਾ ਚੁਣ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜਿੱਥੇ ਹਰੇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮਾਣ ਅਤੇ ਮੁੱਲ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਰਸਤੇ ਦੇ ਤਹਿਤ, "ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਅਤੇ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਇਹਨਾਂ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਤਰਕ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਤੇ ਬੇਲੋੜੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਆਪਣੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਅਭਿਆਸਾਂ ਨੂੰ ਅਨੁਕੂਲ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ"।

63. ਅਪੰਗਤਾ ਦੇ ਖਾਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਵਾਜਬ ਅਨੁਕੂਲਤਾ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਇਹ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਥਿਤੀਆਂ ਜੋ ਅਪੰਗਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਜੋਂ ਪੂਰੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਨੁਕੂਲ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਰਾਹ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਨੂੰ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਪੰਗਤਾ ਲਈ ਸਮਾਜਿਕ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਦਾ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਨੁਕੂਲਤਾ ਇੱਕ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਪੰਗਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਅਨੁਕੂਲ ਸਥਿਤੀਆਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹੋਣ, ਕੰਮ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਹੋਣ, ਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਭਾਗੀਦਾਰ ਹੋਣ ਜਾਂ, ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ, ਪਰਿਵਾਰਕ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਨਿੱਜਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿਹਾਇਸ਼ "ਵਾਜਬ" ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸਨੂੰ ਅਪੰਗਤਾ ਦੀ ਹਰੇਕ ਸਥਿਤੀ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਅਪੰਗ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ ਅਪੰਗਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਦੇ ਚਰਿੱਤਰ ਲਈ ਵਿਲੱਖਣ ਹਨ।

65. ਹਰੇਕ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀਆਂ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ ਵਾਜਬ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦੇ ਆਦਰਸ਼ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰੇਗੀ। ਵਾਜਬ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਲਈ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਲਚਕਤਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਸਿਧਾਂਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਖਾਸ ਅਪੰਗਤਾ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਵਰਗ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਵਰਗ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਤੋਂ ਪਰੇ ਜਾ ਕੇ, ਵਰਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਖਾਸ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਵੀ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਵਾਜਬ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਵੀ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੰਗਤਾ-ਅਧਾਰਤ ਵਿਤਕਰਾ ਕੁਦਰਤ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ-ਸੰਬੰਧੀ ਹੈ...."

43. ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ RPWD ਐਕਟ ਜੋ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਸੰਮੇਲਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜ

ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਅਤੇ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਮੌਕੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਮਾਣ, ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਕਰਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

44. ਜੀਜਾ ਘੋਸ਼ ਅਤੇ ਅਨੁ. ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੰਘ (2016) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 761 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਿਆ:

"40. ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ, ਸਮਾਨਤਾ ਦੋ ਪੂਰਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ 'ਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਹੈ: ਗੈਰ-ਵਿਤਕਰਾ ਅਤੇ ਵਾਜਬ ਵਿਭਿੰਨਤਾ। ਗੈਰ-ਵਿਤਕਰਾ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀਆਂ ਦਾ ਬਰਾਬਰ ਆਨੰਦ ਮਾਣ ਸਕਣ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਣ। ਬਰਾਬਰ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਦੇ ਮੌਕਿਆਂ ਤੋਂ ਮਨਮਾਨੇ ਇਨਕਾਰ ਕਾਰਨ ਵਿਤਕਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਜਦੋਂ ਜਨਤਕ ਸਹੂਲਤਾਂ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਮਾਪਦੰਡਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਅਤੇ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਮਾਨਤਾ ਦਾ ਅਰਥ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਵਿਤਕਰੇ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਹੈ (ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਵਿਤਕਰਾ ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਨੂੰਨ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਅਣਉਚਿਤ ਵਿਵਹਾਰ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਆ), ਸਗੋਂ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਵਿਤਕਰੇ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਸਮੂਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਤਕਰੇ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵੀ ਪਰੇ ਹੈ। ਠੋਸ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਸਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ, ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਕਾਰਵਾਈ ਅਤੇ ਵਾਜਬ ਅਨੁਕੂਲਤਾ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣਾ..." (ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ)

45. ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, RPwD ਐਕਟ ਅਤੇ ਅਗਨੇਟ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਉਸ ਪਿਛੋਕੜ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। (ਦੇਖੋ ਯੂ.ਪੀ. ਭੂਦਨ ਯੱਗ ਸਮਿਤੀ, ਯੂ.ਪੀ. ਬਨਾਮ ਬ੍ਰਜ ਕਿਸ਼ੋਰ ਅਤੇ ਹੋਰ (1988) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 274)। ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, "ਦਿ ਡਿਸਿਪਲਾਈਨ ਆਫ਼ ਲਾਅ" ਵਿੱਚ ਲਾਰਡ ਡੇਨਿੰਗ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ:

"15. ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ "ਜ਼ਮੀਨ ਰਹਿਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ" ਵਾਕੰਸ਼ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠ ਰਹੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲਾਰਡ ਡੇਨਿੰਗ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੀ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਲਾਰਡ ਡੇਨਿੰਗ ਨੇ "ਦਿ ਡਿਸਿਪਲਾਈਨ ਆਫ਼ ਲਾਅ" ਵਿੱਚ ਪੰਨਾ 1 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਸੀ। 12 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ: [ਸੀਫੋਰਡ ਕੋਰਟ ਅਸਟੇਟਸ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਆਸ਼ਰ (1949) 2 KB 481 ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ]

"ਜਦੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮਨੁੱਖੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਕਈ ਸਮੂਹਾਂ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾ ਸਕਣ ਜੋ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਵੀ, ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਸਾਰੀਆਂ ਅਸਪਸ਼ਟਤਾਵਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾ ਗਣਿਤਿਕ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਦਾ ਇੱਕ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਸਾਹਿਤ ਬਹੁਤ ਗਰੀਬ ਹੁੰਦਾ ਜੇਕਰ ਇਹ ਹੁੰਦਾ। ਇਹ ਉਹ ਥਾਂ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸੰਸਦ ਦੇ ਐਕਟਾਂ ਦੇ ਡਰਾਫਟਮੈਨਾਂ ਦੀ ਅਕਸਰ ਅਨੁਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇੱਕ ਜੱਜ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਸ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਨਿਯਮ ਦੁਆਰਾ ਜਕੜਿਆ ਹੋਇਆ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਭਾਸ਼ਾ ਵੱਲ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਨਹੀਂ, ਅਫ਼ਸੋਸ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਡਰਾਫਟਮੈਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਲਈ, ਜਾਂ ਉਸ ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਸਪਸ਼ਟਤਾ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਮੁਸੀਬਤ ਤੋਂ ਬਚੇਗਾ ਜੇਕਰ ਸੰਸਦ ਦੇ ਐਕਟ ਬ੍ਰਹਮ ਸੂਝ ਅਤੇ ਸੰਪੂਰਨ ਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਸਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਨੁਕਸ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇੱਕ ਜੱਜ ਸਿਰਫ਼ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਡਰਾਫਟਮੈਨ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾ ਸਕਦਾ। ਉਸਨੂੰ ਸੰਸਦ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਦੇ ਰਚਨਾਤਮਕ ਕੰਮ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ..."

16. ਅਤੇ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਵੱਲ ਦੇਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵੱਲ ਦੇਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ, ਉਹ ਸ਼ਰਾਰਤ ਜਿਸਦਾ ਹੱਲ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਲਾਰਡ ਡੇਨਿੰਗ ਨੇ ਉਸੇ ਕਿਤਾਬ ਵਿੱਚ ਪੰਨਾ 10 'ਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਕਿਹਾ:

"ਇੱਕ ਸਮੇਂ ਜੱਜ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਣ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਰੱਖਦੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਆਕਰਨਿਕ ਅਰਥ ਦਿੰਦੇ ਸਨ, ਅਤੇ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਸੀ। ਇਹ ਵਿਚਾਰ 19ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਸੀ ਅਤੇ ਅੱਜ ਵੀ ਕੁਝ ਸਮਰਥਕ ਹਨ। ਪਰ ਇਹ ਸਿਧਾਂਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਲਤ ਹੈ। ਜਿਸ ਅਰਥ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਭਾਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ - ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦੇਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੀ ਕਰਨਾ ਹੈ; ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, ਤੁਹਾਡੇ ਵਰਗੇ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ। ਹੁਣ ਕਾਨੂੰਨ ਅਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਵਾਪਰ ਰਹੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਕੱਟੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਮਾਹਿਰਾਂ ਵਜੋਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੀ ਭਾਵਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਕਿਉਂ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ - ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਬਹੁਤ ਸਹੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਬੁਰਾਈ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜਿਸਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਉਹ ਬੁਰਾਈ ਕੀ ਸੀ ਜਿਸਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਹੁਣ ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੈਅ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਲਈ, ਉਸ ਪਿਛੋਕੜ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ..." (ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ)

46. ਅਪੰਗਤਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਬੋਰਡ ਇਕਸਾਰ ਆਟੋਮੇਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜੋ ਸਿਰਫ਼ ਅਪੰਗਤਾ ਦੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਮਾਤਰਾਤਮਕ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪੰਗਤਾ ਨੂੰ ਵੇਖਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹਾ ਪਹੁੰਚ ਧਾਰਾ 14 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 21 ਅਤੇ ਨਿਆਂ, ਬਰਾਬਰੀ ਅਤੇ ਚੰਗੀ ਜ਼ਮੀਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ RPwD ਐਕਟ ਦੇ ਸ਼ੁਭ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਹਰਾ ਦੇਵੇਗਾ। ਅਪੰਗਤਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਬੋਰਡ ਇਸ ਹੋਰ ਸਵਾਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹਨ ਕਿ ਕੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਉਮੀਦਵਾਰ ਕੋਰਸ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ ਜਾਂ ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਕੀ ਅਪੰਗਤਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕੋਰਸ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਆਵੇਗੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗੀ।

47. "ਸੰਮਲਿਤ ਸਿੱਖਿਆ" ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਅਵਨੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਬਨਾਮ ਨੈਸ਼ਨਲ ਟੈਸਟਿੰਗ ਏਜੰਸੀ, (NTA) ਅਤੇ ਹੋਰ (2023) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 286 ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ।

"40. ਸਿੱਖਿਆ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਆ ਤੱਕ ਸਰਵਵਿਆਪੀ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਭੇਦਭਾਵ ਰਹਿਤ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਮਾਵੇਸ਼ੀ ਸਿੱਖਿਆ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਇਹ ਮੰਨਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੀਡਬਲਯੂਡੀ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਸਾਰਥਕ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਸਮਾਵੇਸ਼ੀ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਮਾਵੇਸ਼ੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ, ਆਰਪੀਡਬਲਯੂਡੀ ਐਕਟ, 2016 ਸਮਾਵੇਸ਼ੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਮਰਥਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 2(m) "ਸਮਵੇਸ਼ੀ ਸਿੱਖਿਆ" ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ:

"2. (m) "ਸ਼ਾਮਲ ਸਿੱਖਿਆ" ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਇੱਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਇਕੱਠੇ ਸਿੱਖਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਣ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਢੁਕਵੀਂ ਹੈ;"

48. 13.05.2019 ਦੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਅੰਤਿਕਾ H-1 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਅਕਾਦਮਿਕ ਸਾਲ 2024-25 ਲਈ ਖੜ੍ਹੇ ਸਨ, ਅਸੀਂ RPWD ਐਕਟ ਦੇ

ਸਲਾਮਤੀ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਰਾਜ ਨੀਤੀ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 41 ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹਾਂ ਕਿ 40% ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ (ਜਾਂ ਅਪੰਗਤਾ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ) ਦੀ ਬੈਂਚਮਾਰਕ ਅਪੰਗਤਾ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕੋਰਸ ਲਈ ਯੋਗ ਹੋਣ ਤੋਂ ਅਯੋਗ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਏਗੀ। ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਪੰਗਤਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਬੋਰਡਾਂ ਨੂੰ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਅਪੰਗਤਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕੋਰਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਆਵੇਗੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਅਪੰਗਤਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਬੋਰਡਾਂ ਨੂੰ ਕਾਰਨ ਦੱਸਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਜੇਕਰ ਅਪੰਗਤਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਬੋਰਡ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਮੀਦਵਾਰ ਕੋਰਸ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ।

49. ਅਪੰਗਤਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਬੋਰਡ, ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੁਆਰਾ 25.01.2024 ਦੇ ਸੰਚਾਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, NMC ਦੁਆਰਾ ਢੁਕਵੇਂ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਤੱਕ, ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਬਣਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਉਕਤ ਸੰਚਾਰ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਸਲਾਘਾਯੋਗ ਨੁਕਤਿਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਗੇ।

50. ਅਪੀਲੀ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਤੱਕ, ਅਸੀਂ ਅੱਗੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਪੰਗਤਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਬੋਰਡਾਂ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਫੈਸਲੇ ਜੋ ਉਮੀਦਵਾਰ ਲਈ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਰਾਏ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਨੂੰ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ। ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲੀ ਗਈ ਅਦਾਲਤ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਮੈਡੀਕਲ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਭੇਜੇਗੀ ਜਿਸ ਕੋਲ ਸੁਤੰਤਰ ਰਾਏ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਹੈ ਅਤੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਉਕਤ ਮੈਡੀਕਲ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਰਾਏ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜਾਂ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮਾਮਲਾ ਭੇਜਿਆ ਸੀ।

51. ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਵਿਦਾਈ ਹੋਈਏ, ਸਾਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਭਰਤਨਾਟਿਅਮ ਡਾਂਸਰ ਸੁਧਾ ਚੰਦਰਨ, ਮਾਊਂਟ ਐਵਰੈਸਟ ਫਤਹਿ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਰੁਣਿਮਾ ਸਿਨਹਾ, ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਖੇਡ ਸ਼ਖਸੀਅਤ, ਐਚ. ਬੋਨੀਫੇਸ ਪ੍ਰਭੂ, ਉੱਦਮੀ ਸ਼੍ਰੀਕਾਂਤ ਬੋਲਾ ਅਤੇ 'ਇਨਫਿਨਾਈਟ ਐਬਿਲਟੀ' ਦੇ ਸੰਸਥਾਪਕ ਡਾ. ਸਤੇਂਦਰ ਸਿੰਘ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਲੰਬੀ ਅਤੇ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਚਮਕਦਾਰ ਧੀਆਂ ਅਤੇ ਪੁੱਤਰ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਰੀਆਂ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਸਾਧਾਰਨ ਉਚਾਈਆਂ ਨੂੰ ਸਰ ਕੀਤਾ।

52. ਜੇਕਰ ਹੋਮਰ, ਮਿਲਟਨ, ਮੋਜ਼ਾਰਟ, ਬੀਥੋਵਨ, ਬਾਇਰਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਨਾ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਦੁਨੀਆ ਇੰਨੀ ਗਰੀਬ ਹੁੰਦੀ। ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਭਾਰਤੀ ਮੈਡੀਕਲ ਪ੍ਰੈਕਟੀਸ਼ਨਰ ਡਾ. ਫਾਰੋਖ ਇਰਾਚ ਉਦਵਾਡੀਆ ਆਪਣੀ ਕਲਾਸਿਕ ਰਚਨਾ "ਦਿ ਫਾਰਗੋਟਨ ਆਰਟ ਆਫ਼ ਹੀਲਿੰਗ ਐਂਡ ਅਦਰਜ਼ ਐਸੇਜ਼"

ਵਿੱਚ 'ਆਰਟ ਐਂਡ ਮੈਡੀਸਨ' ਦੇ ਅਧਿਆਇ ਦੇ ਅਧੀਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਸਾਧਾਰਨ ਪ੍ਰਤਿਭਾ, ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸਮਾਨ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੀ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

<u>ਨਤੀਜਾ ਅਤੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼:</u>

53. ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ,

(i) ਸਾਡਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਤਰਾਬੱਧ ਅਪੰਗਤਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਪਦੰਡ ਅਪੰਗਤਾ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਲਈ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ। ਉਮੀਦਵਾਰ ਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ, ਜੇਕਰ ਅਪੰਗਤਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਬੋਰਡ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਤਰਾਬੱਧ ਅਪੰਗਤਾ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਮੀਦਵਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਅਧੀਨ ਕੋਰਸ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। 13.05.2019 ਦੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ NMC ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ, ਅੰਤਿਕਾ H-1 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ, NMC ਦੁਆਰਾ ਮੁੜ-ਨਿਰਮਾਣ ਤੱਕ, ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਹੋਲਡਿੰਗਜ਼ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(ii) ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਪੰਗਤਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਬੋਰਡਾਂ ਨੂੰ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਅਪੰਗਤਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਅਧੀਨ ਕੋਰਸ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਆਵੇਗੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਅਪੰਗਤਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਬੋਰਡਾਂ ਨੂੰ ਕਾਰਨ ਦੱਸਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਜੇਕਰ ਅਪੰਗਤਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਬੋਰਡ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਮੀਦਵਾਰ ਕੋਰਸ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(iii) ਅਪੰਗਤਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਬੋਰਡ, ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੁਆਰਾ 25.01.2024 ਦੇ ਸੰਚਾਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, NMC ਦੁਆਰਾ ਢੁਕਵੇਂ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਤੱਕ, ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਬਣਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਉਕਤ ਸੰਚਾਰ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਸਲਾਘਾਯੋਗ ਨੁਕਤਿਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਗੇ।

(iv) ਅਪੀਲੀ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਤੱਕ, ਅਸੀਂ ਅੱਗੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਪੰਗਤਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਬੋਰਡਾਂ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਫੈਸਲੇ ਜੋ ਉਮੀਦਵਾਰ ਲਈ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਰਾਏ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਨੂੰ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੋਣਗੇ। ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਮੈਡੀਕਲ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਭੇਜੇਗੀ ਜਿਸਦੀ ਸਹੂਲਤ ਹੈ, ਇੱਕ ਸੁਤੰਤਰ ਰਾਏ ਲਈ ਅਤੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਉਕਤ ਮੈਡੀਕਲ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਰਾਏ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜਾਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮਾਮਲਾ ਭੇਜਿਆ ਸੀ।

(v) ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ, 18.09.2024 ਦੇ ਆਪਣੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਮੌਲਾਨਾ ਆਜ਼ਾਦ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਦੀ 13.09.2024 ਦੀ ਅਨੁਕੂਲ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦਾਖਲਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਦਾਖਲੇ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਦਾਖਲੇ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵੈਧ ਦਾਖਲਾ ਮੰਨਣ।

54. ਅਪੀਲ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ 29.08.2024 ਦੇ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਬੰਬਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਫ਼ ਜੁਡੀਕੇਚਰ ਵਿੱਚ ਲੰਬਿਤ 2024 ਦੀ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਟੈਂਪ) ਨੰਬਰ 24821 ਮੌਜੂਦਾ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਹੋਲਡਿੰਗ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਲਾਗਤਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ।

ਕੇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ: ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ।

ਅੰਕਿਤ ਗਿਆਨ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਿਰਲੇਖ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਦਿਵਾਕਰ ਜੋਤੀ ਐਡਵੋਕੇਟ